

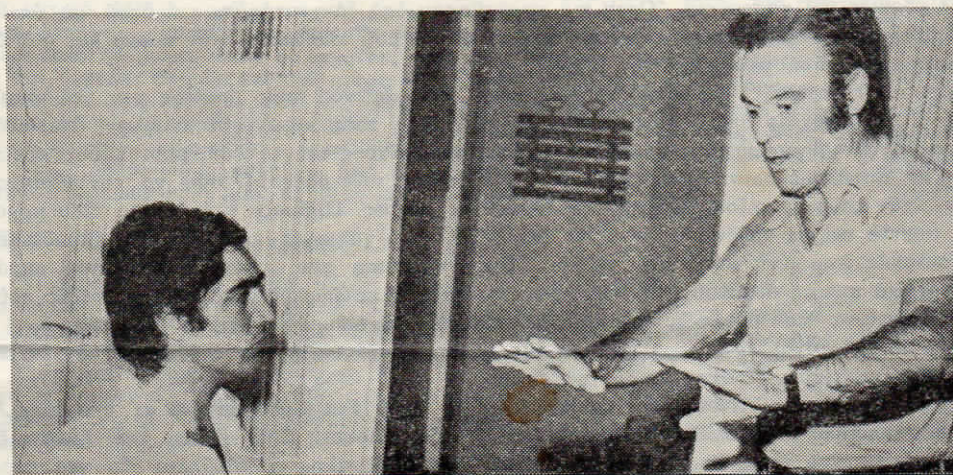
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΙΣΤΑΙ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ "ΕΠΙΚΑΙΡΩΝ,"

ΜΙΧΑΛΗΣ ΒΑΡΔΑΝΗΣ:

«Πρὶν φτάσω στὸ ἀπόλυτο μηδέν...»

Τὸ μαρτύριο τοῦ ἱλάρχου Βαρδάνη. Ξύλο, ἠλεκτροσόκ, παραισθήσεις. Καὶ μία μικρὴ «ὄαση»...

Ὁ ἱλάρχος Μιχάλης Βαρδάνης στὸν Κώστα Τσαροίχα. «Μ' ἔδεσαν 24ωρα ὁλόκληρα, πολλές φορές τέσσερις μαζί...»

ΙΟΥΝΙΟΣ τοῦ 1973. Στὶς 6 τὸ πρωὶ τῆς πρώτης τοῦ μηνός, τὸ κουδούνι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ἱλάρχου Μιχάλη Βαρδάνη χτυπάει δυνατά. Ἀνοίγει ἡ μάνα τοῦ ἀξιωματικοῦ. Στὴν πόρτα στέκουν τέσσερις ἄγνωστοι. Ζητᾶνε τὸ γιό της. Τοὺς κάνει τόπο νὰ περάσουν. Δὲν γίνεται διαφορετικά.

«Ἦταν ἀποφασισμένοι γιὰ ὅλα», λέει ὁ ἱλάρχος καθὼς φέρνει στὸ μυαλό του τὶς φοβερὲς πικρὲς μέρες, ὅπως ὁ ἴδιος τὶς χαρακτηρίζει.

«Ἐρχεται ὁ ἕνας πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου καὶ μὲ πολλὴ προφύλαξη μοῦ δείχνει ἀπὸ ἀπόσταση μιὰ ταυτότητα, λέγοντάς μου πὼς εἶναι ἀξιωματικὸς ἀσφαλείας καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ ἐτοιμασθῶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσω», λέει καὶ συνεχίζει: «Τοῦ ζήτησα ἔνταλμα συλλήψεως κι' ἡ ἀπάντησή του ἦταν πὼς τὸ εἶχε ξεχάσει στὸ γραφεῖο του...

Ἀρχισα τότε μὲ ἔντονο ὕφος νὰ τοὺς ὑπενθυμίζω τὸ παράνομο τῆς ἐνεργείας των, ἐνῶ ἡ γριά μάνα μου ὑπέστη καρδιακὴ κρίση. Ἐκνευρισμένος ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς μάνας μου ὁδηγήθηκα ἀπὸ τὴν τετράδα τῶν «φίλων» στὸν δρόμο, ὅπου μὲ περίμενε ἓνα αὐτοκίνητο τύπου «ΦΙΑΤ». Ὁδηγὸς ἓνας νεαρὸς μὲ μούσι. Στὸ δρόμο, τοὺς εἶπα πὼς τοὺς καθιστῶ ὑπεύθυνους γιὰ τὴν ὑγεία τῆς μάνας μου. Ἡ ἀπάντησή τους ἦταν: «Ἐκεῖ ποῦ θὰ σὲ πᾶμε νὰ τὸ πῶς. Μὲ ὁδήγησαν σ' ἓνα στρατόπεδο ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Πρεσβεία καὶ πάνω ἀπὸ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου στὸ ΕΑΤ/ΕΣΑ. Μοῦ ἦταν γνῶριμος αὐτὸς ὁ χώρος ἀπὸ μιὰ προηγούμενη σύλληψή μου τὸ 1972, γιὰ συμμετοχή μου στὴν ὀργάνωση «ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ» ἀπὸ τὴν ὁποία, ὅμως, σύλληψη δὲν εἶχα φριχτὲς ἐμπειρίες.

Μ' ἔμπασαν σ' ἓνα γραφεῖο. Δύο σωματώδεις νέοι μὲ πολιτικά, ἀμίλητοι καὶ μὲ ψυχρὸ βλέμμα, μ' ἐπιτηροῦσαν. Δὲν θυμᾶμαι πόσος χρόνος πέρασε περιμένοντας, ὅταν μπῆκε στὸ γραφεῖο ἓνας μᾶλλον κοντὸς ἄνδρας μὲ πολιτικά, μελαχρινός, λέγοντάς μου μὲ ὕφος: «Βαρδάνη, ἄσε τὸ τσιγάρο καὶ σήκω ἐπάνω».

«Ποιὸς εἴσθε» τὸν ρώτησα. «Εἶμαι ὁ ταγματάρχης Σπανός. Δὲν μὲ ξέρεις;». «Βαρδάνη, συνέ-

χισε, την πρώτη φορά δεν σε πειράξαμε: Τώρα θά κλειστής σ' ένα κελλί και θά γράψης, ό,τι ξέρεις για την κίνηση του Ναυτικού και την όργάνωση «Α.Ε.Ν.». Του άπάντησα, πώς δεν ξέρω τίποτα και ζήτησα νά μάθω ποιά είναι ή κατηγορία μου. «Άκουσες τί είπα; Πρόσεξε καλά...», μου άνταπάντησε. «Μέ άπειλεις;» ήταν ή άπάντησή μου. «Άει σιχτήρ, κάθαρμα... Λοχίαααα, πάρτε τον στο πειθαρχείο και ξέρετε σεις πώς θά τον περιποιηθήτε» κραύγασε. Άμέσως, ένας πολύ ψηλός με μουστάκι, με γυάλινα μάτια και μαζί με τους δύο που με φύλαγαν στο γραφείο, με κλωτσιές και βρισιές μ' έμπασαν σ' ένα μικρό γραφείο, μ' έψαξαν και μου πήραν, ό,τι βρήκαν επάνω μου. Άμέσως μετά, τέσσερις δήμειοι με άλαλαγμούς κι' άκατονόμαστες ύβρεις μ' έβαλαν σ' ένα μεγάλο κελλί με νούμερο «2» άπ' έξω. Έβγαλάν άμέσως έξω ένα κρεβάτι, που είχε μέσα τό κελλί, μιá καρέκλα κι' άφησαν μόνο ένα τραπεζάκι με άσπρα χαρτιά επάνω κι' ένα μολύβι. Ό έπικεφαλής αυτών των δειμών, που έμαθα πώς όνομάζεται Μιχάλης Πέτρου και που τον φώναζαν «Μιχάλη» μουπε: «Αυτό είναι τό κελλί του θανάτου και θά πεθάνης έδω μέσα». Συνέχισε με βρισιές που δεν λέγονται. Πήγα ν' άντιδράσω με κραυγές «δολοφόνιο!». Και σηκώνοντας τά χέρια σε γροθιές νά άποκρούσω τά χτυπήματα. Μάταια. Μ' έβαλαν στη μέση ό Μιχάλης, ένας μάλλον ξανθός πιό κοντός άπ' αυτών με μουστάκι, που τον φώναζαν «Τσέλιγκα», ένας νεαρός με άσυνήθιστο για τό νεαρό της ηλικίας του ψαρό κεφάλι, που τον φώναζαν Ψάχο κι' ένας γεροδεμένος, πιό ψηλός άπό μέτριος, με σκαλωτά μαλλιά, που τον φώναζαν «Κώστα», με περιέφεραν γύρω-γύρω άπό τον ένα στον άλλο με γροθιές και χαστούκια. Όταν πιά κορέστησαν άπό τό χτυπήματα και άφοδ με άπειλήσαν πώς θά πεθάνω άν δεν τά γράψω, βγήκαν άπό τό κελλί, μου κλείδωσαν την πόρτα και μου άπαγόρευσαν νά κάτσω ή ν' άκουμπώ στον τοίχο.

Άρχισα νά στριφογυρίζω μέσα στο κελλί μου, σκεφτόμενος τους δειμούς μου, οί όποιοι άσφαλώς θά προέρχονταν άπό άγροτικές οίκογένειες. Πώς τους κατάντησε άλήθεια, άναρωτήθηκα, τό καθεστώς των συνταγματαρχών; Παρατηρούσα τους τοίχους του κελλιού μου. Στους τρεις τοίχους, πλην αυτού που βρισκόταν ή πόρτα, σ' ένα σημείο τους φαινόταν σάν νά τον είχαν σκάψει και τον είχαν ξανά έπιχρίσει με άσβέστη αφήνοντας ρωγμές. Πρόσεξα άκόμη στά τρία προαναφερόμενα σημεία και σε καθένα άπ' αυτά νά ξεχωρίζουν δυό χάλκινες κεφαλές σάν άκροδέκτες. Η λάμπα συνεχώς άναμμένη ψηλά στο ταβάνι. Ένα ύπόλειμμα σάν φεγγίτης χτισμένου παράθυρου πουβλεπες μιá πιθαμή ουρανού κι' ένα κομμάτι του επάνω πατώματος μιās πολυκατοικίας που θαρρώ πώς πρέπει νά ήταν μιá πολυκατοικία προσωρισμένη για διαμονή άνωτάτων άξιωματικών.

(Κάθε λίγο άνοιγαν ένα μικρό φεγγίτη της πόρτας βρίζοντάς με κι' ελέγχοντας άν έκτελώ τις έντολές που μουδωσαν. Προπαντός άν γράφω).

Πρός τ' άπόγευμα μ' άνοιξαν και με κάλεσαν νά πάρω ένα πιάτο φαγητό κι' ένα κύπελλο νερό. Τά πήρα, μπήκα στο κελλί και τάφαγα. Άφοδ πέρασε άρκετή ώρα, βράδυ πιά, ξανάνοιξαν τό κελλί. Μπήκαν μέσα τρεις έκ των όποιών ό ένας ήταν ό Μιχάλης κι' οί άλλοι δύο νέα πρόσωπα. Άρχισαν νά με δέρνουν με χαστούκια και κλωτσιές και ύπό τον ήχο μερικών τρανζίστορς, που μετέδιδαν τό τραγούδι «θά πάω στη ζούγκλα με τον Ταρζάν». Άφοδ τέλειωσαν ξανάκλεισαν την πόρτα με τις ίδιες πάντα διαταγές: Νά γράψω και νά μη κάτσω πουθενά.

Τό μαρτύριο

ΤΗ ΝΥΧΤΑ ήθελα νά ούρῃσω. Χτύπησα την πόρτα του κελλιού μου ζητώντας άπό τον σκοπό νά μ' άνοίξη νά πάω στην τουαλέτα. Άντί νά μ' άνοίξη με περιέλουσε με βρισιές και μ' άφησε κλεισμένο. Δεν κρατήθηκε έτσι πολλή ώρα και ούρῃσα μέσα στο κελλί μου... Κοιμώμουνά όρθιος και ξάπλωνα στο τσιμεντένιο δάπεδο. Ό σκοπός, πιστός στο καθήκον του, κάθε τόσο μ' άγριοφωνάρες και με βρισιές με ύποχρώνει νά σηκώνωμαι όρθιος, γιατί διαφορετικά θάμπαινε μέσα και θά μου φερόταν άλλως. Έτσι πέρασε τό 24ωρο της πρώτης μέρας Παρασκευής 1ης Ιουνίου.

Ξημέρωσε τό Σάββατο. Μ' άνοιξαν και μπήκαν ό Μιχάλης μαζί μ' έναν άλλο. Με βρισιές κι' ούρλιαχτά κι' άστράφτοντάς μου χαστούκια με «τιμώρησαν» για τά ούρα στο δάπεδο και για τό νυχτερινό μου ξάπλωμα. Μούφεραν στη συνέχεια ένα κύπελλο ρόφημα κι' ένα κομμάτι ψωμί και ξανάκλεισαν την πόρτα. Μετά άπό άρκετή ώρα άνοιξαν και μπήκαν ό λοχαγός Μπέλλος μαζί μ' έναν άλλο, μάλλον άξιωματικό, κατώτερό του. Ένοιωσα μιá προστασία κι' άπευθυνόμενος σ' αυτούς είπα: «Δέν είναι ντροπή σε σάς, Έλληνες άξιωματικοί, ν' αφήνετε στά νύχια των στρατιωτών τέως συνάδελφό σας, που περάσατε μαζί άπό τά ίδια θρανία, τις ίδιες λéschες, τά ίδια στρατόπεδα;»

Ό Μπέλλος μου άπήντησα: «Μιχαλάκη τά ξέρουμε όλα. Μάς τά είπαν οί φίλοι σου. Πέστα και σύ για νά γλυτώσης αυτά που πρόκειται νά ύποστής». Άρνήθηκα με πείσμα κάθε κατηγορία. Αιτός ήταν. Ίσως, ό λόγος που τον εξαγρίωσε και τον έκανε νά μου μάθη καλά, πάνω στο πετσί μου πόσο δύσκολο είναι νά στέκεσαι όρθιος, όταν μιá όμάδα γκάγκστερς άπειλεί νά σε συντρίψη. Άπό αυτό τό σημείο και μέχρι τις 14 του Ιούνη άρχίζει ή σκληρότερη έμπειρία της ζωής μου. Συνέβησαν τόσα, που δύσκολα θά σβύσουν άπό τη μνήμη μας, όσα χρόνια κι' άν περάσουν.

Τά θηρία

ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ πού στήθηκε απ' αυτή τη μέρα ήταν νά πείσουν τόν Ήλαρχο πώς δύσκολα θά κατάφερνε νά γλυτώσει... Οί βρισιές, οί πιέσεις και οί απειλές έγιναν αυτόματα σκληρότερες, σέ σημείο πού δέν διέκρινε αυτός πλέον ανθρώπινα πλάσματα, αλλά «μάσκες δημίων» Λέει: «Σκέφθηκα—γιατί ακόμα ύπηρχε ένα μικρό περιθώριο στη σκέψη μου νά λειτουργή σωστά πριν φτάσω στο άπόλυτο μηδέν—πώς κάτι άφύσικο συνέβαινε στα θηρία αυτά... Πράγματι, οί άπάνθρωποι ενέργειές τους έδειχναν καθαρά πώς όλο τó σχέδιο τó εκτελούσαν με την βοήθεια μέσων πού τούς έβγαζε άπό τήν ανθρώπινη ύποσταση. Έτσι πέρασαν οί δύο πρώτες μέρες. Τό ξημέρωμα τής Κυριακής άποφάσισαν πώς κάτι «καλύτερο» θάπρεπε νά κάνουν, μιά κι' έβλεπαν πώς τά χαρτιά πού μου έδωσαν νά συμπληρώσω ήταν άκόμη λευκά... Άπό δώ άρχίζει τó «στήσιμο» Όρβιος, άκίνητος σέ προκαθορισμένο σημείο, με δύο φρουρούς έτοιμους νά χυθούν επάνω μου στην περίπτωση πού έκανα μιά μικρή κίνηση, έστω και άντανακλαστική. Αυτό συνέβαινε συχνά. Τότε, τó μένος τους τó έβγαζαν επάνω μου με σκληρά χτυπήματα και άσύλληπτους προπηλακισμούς. Τό κορμί μου έγινε ένα όργανο, πού λειτουργούσε στην ίδια συχνότητα με τίς δικές τους έφευρέσεις. Ένεργούσε και άντιστεκόταν στον ίδιο ρυθμό με τίς δικές τους έπινοήσεις. Μόνο έτσι μπορεί νά δικαιολογήσει κάποιος τίς μυθικές δυνάμεις πού ξεπηδούν σέ τέτοιες καταστάσεις. Στην προσπάθειά μου νά πείσω τά παιδιά αυτά, πώς δέν μάς χάριζε τίποτα άπολύτως και πώς κακώς εκτελούσαν με τόση άγριότητα τίς έντολές των προϊσταμένων τους, μου άπαντούσαν πώς γνώριζαν καλά τόν φάκελό μου και πώς άξίζα αυτής τής μεταχειρήσεως. Έσως και σκληρότερες! Αυτό τó κατάλαβα άμέσως, όταν ή έπομένη δυάδα των φρουρών μ' έστησαν στο ένα πόδι. Ήταν ένα μαρτύριο καινούργιο και έξοντατικό. Μόλις παρέλυε τó πόδι και έπεφτε, αυτοί όρμούσαν κυριολεκτικά νά με κατασπαράξουν, λέγοντάς μου πώς δέν μπορούν νά χάνουν τόν καιρό τους με μένα και πώς πρέπει νά ξεμπερδεύουν γρήγορα, γιατί οί γυναίκες τους τούς άπατούν. Έπρεπε γρήγορα νά τελειώσουν... Για νά μαι άκριβής ύπήρξε και μιά μικρή δαση στον «έσμο των μισθοφόρων». Ένας λεβέντης νέος, στη βάρδια του, φέρθηκε, όσο μπορούσε φυσικά, και με μεγάλο κίνδυνο, ανθρώπινα. Μουδωσε ένα ποτήρι άναψυκτικό και μου έπέτρεψε γιά λίγο νά καθίσω. Αυτό, όμως, όπως άντιλαμβάνόμουν, τού δημιούργησε μύριους φόβους, γιατί ήταν δυνατό τó μικρό αυτό λασκάρισμα νά τó πλήρωνε άκριβά. Κι' αυτός ήξερε καλά, καλύτερα άπό τόν καθένα, πόσο κόστιζε τó τίμημα αυτό... Άς είναι. Άν διαβάσει τήν μαρτυρία μου, ός μάθε πώς τόν ευχαριστώ άπό καρδιάς.

«Πέσ' τα γιά νά γλυτώσεις...»

Ή Δευτέρα πέρασε με μιά μικρή μετακίνηση. Με μετέφεραν σ' ένα γραφείο όπου βρισκόταν όλα τά μεγάλα όνόματα τής Ε.Σ.Α. Χατζηζήσης, Μπέλλος κ.ά. Είχα πάθει κολικό νεφρού και βρήκα έκει τήν έδκαιρία νά ζητήσω νά μου κάνουν μιά ένεση. Ή ίδια άπάντηση: «Πέσ' τα. Βαρδάνη, όλα γιά νά γλυτώσεις». Ή έπαδός πάντα: «Οί φίλοι σου τάχουν πεί όλα».

Γιατί έσύ έπιμένεις ν' άρνήσαι. Είναι εις βάρος σου «κάθαρμα». Τους είπα πώς στο χέρι τους ήταν νά κάνουν ό,τι θέλουν. Μόνο έξέφρασα ένα πικρό μου παράπονο, γιατί στην κοινωνία πού δημιούργησαν, οί Κοεμτζήδες έχουν καλύτερη μεταχείριση άπό τούς πολιτικούς τους άντιπάλους; Καμιά άπάντηση, φυσικά.

Ό ρόλος του γιαιτρού

Με γύρισαν στο κελλί μου, όπου εμφανίστηκε ένας κοντός, ξανθός και φαλακρός, καινούργιο πρόσωπο, στην παράσταση, πού δήλωσε: «Γιατρός». Τού ζήτησα νά κάνει κάτι γιατί είχα πέτρα στον ούρητηρα και είχα συχνούς κολικούς. Με τή σέρηση δέ τού νερού ή κατάσταση μου ήταν πλέον κρίσιμη. Περιορίσθηκε ό κ. Κόφας, ό γιατρός, νά ρωτήσει πόσες μέρες βρισκόμουν έκει. Όταν έμαθε τó νούμερο έβγαλε ένα: «Α καλά!». Αυτό ήταν. Έγώ με τή σειρά μου περιορίσθηκα νά τόν καταστήσω υπεύθυνο γιά τή ζωή μου... Έδω πρέπει νά πώ, πώς ό Μιχάλης δέν σταμάτησε νά δείχνει τó «ένδιαφέρον» του με κάθε τρόπο. Έρχόταν με τή παρέα του στο κελλί μου και συναγωνίζονταν ποιός θα μου δώσει τó δυνατότερο χαστούκι. Έσπαγαν και τήν πλάκα τους τά παιδιά... Έτσι γιά νά περνά και κάπως ευχάριστα ή ώρα. Νά σπάη και λίγο ή μονοτονία! Χαρακτηριστικές φράσεις: «Δέν ντρέπεσαι βρέ, άξιοματικός έσύ νά σε δέρνουν οί φαντάροι; Πέσ' τα, βρέ άλήτη, νά ήσυχάσουμε...». Τή Τρίτη πιά ξεκαθάρισαν πώς ή γραμμή πού ακολουθήσαν ήταν λανθασμένη, άφου τά άποτελέσματα δέν ήταν δυνατόν νά χαρακτηριστούν ούτε ως πενιχρά. Τά χαρτιά τους έξακολουθούσαν νά είναι άθικτα. Τό βράδυ τής Τρίτης άλλαξαν οί μέθοδοι. Γιά πρώτη φορά είδα στον τοίχο σημάδια πρωτόγονωρα, σημάδια πού σιγά - σιγά επαιρναν διάφορες μορφές μιάς βρύσης, μιάς ντομάτας κι' άκόμη μορφές άνθρώπων γνωστών μου. Έξ ένστίκτου ένοιωθα πώς κάτι παράλογο μου συμβαίνει. Γι' αυτό κτυπούσα τó κεφάλι μου με τή σκέψη πώς έτσι θα ξεφευγα άπό τά όράματα αυτά. Οί φρουροί μου, όταν έβλεπαν ότι συνεχόμουν με τóποθετούσαν στην ίδια θέση, έτσι ώστε νά έχω πάντα τίς εικόνες αυτές πάντα μπροστά μου...

Οί παραισθήσεις

«Ποτέ δέν ξεκαθάρισα πόσος χρόνος πέρασε δίχως τροφή και νερό. Θυμάμαι όμως καλά ένα παχύρρευστο ύγρό, πού κάποια στιγμή μου επέβαλαν νά πιώ. Τό χρώμα του θύμιζε τσάι αλλά δέν είχε γεύση. Άπ' αυτό τó σημείο άρχισαν οί παραισθήσεις νά είναι μόνιμη κατάσταση. Οί δήμιοι

μου έμοιαζαν στὰ μάτια μου με φίλους. Γι' αυτό τους φώναζα με τὰ δνόματά τους : «Γιατί βρέ Κώστα, με χτυπάς ; Τί σου κάνα βρέ Χρήστο. Δεν είμαστε φίλοι βρέ παιδιά ; Κάποια στιγμή με ρώτησαν για τὰ όπλα. Τους έκανα την πρόταση να γράψουν ό,τι θέλουν και να υπογράψω. Ή λέξη όπλα δεν άντηχόυσε στο μυαλό μου με την πραγματική της έννοια. Πάντως, είναι γεγονός ότι έκείνο τó βράδυ κέρδισα λίγο χρόνο ήρεμίας γιατί αυτοί άσχολήθηκαν να συντάξουν την κατάθεσή μου. Τους έβλεπα πράγματι κάτι να γράφουν και με φανερή ίκανοποίηση κάποιος μου πρότεινε να μου κάνω τó τραπέζι στο σπίτι του. Μου δήλωσε μάλιστα, ότι τó μενού προσφέρει ψάρι. Όταν τού ζήτησα λίγο νερό, με σαρκασμό μου άπάντησε πώς νερό δεν προσφέρεται.

Τήν έπομένη μου έφεραν τó χαρτί. Δεν ήξερα περί τίνος έπρόκειτο. Μου ύπενθύμισαν, ότι είναι ή κατάθεση πού έδωσα. Τότε άρνήθηκα να υπογράψω, λέγοντας ότι δεν γνωρίζω τίποτα κι' ότι πρώτη φορά άκούω γι' κατάθεση μου. Αυτό ήταν άρκετό για να με λειώσουν κυριολεκτικά. Γι' αυτή τή στιγμή, ό,τι και να πώ, μπορεί να 'ναι κάτω ή πάνω από τή πραγματικότητα. Τήν έκτασι των όσων συνέβησαν και σήμερα ακόμα δεν μπορώ να τήν δώσω στην κανονική τους διάσταση. Πρόκειται μάλλον για σεισμό. κάτι σάν άντάμωση άγριων φυλών σε ώρες τελετουργικές τής μαύρης μαγείας. Θυμάμαι πώς συμμετείχα και γώ σ' αυτή τήν «έορταστική άτιμόσφαιρα». Τό άφίονι μάλλον είχε κάνει καλά τή δουλειά του. Πάλευα, χτυπούσα και χτυπιόμουν στον ίδιο ρυθμό. Δυνάμεις χαμένες φάνηκαν εκείνες τις μαυρες ώρες να με κυκλώνουν.

Και πάλι χάος, ξανά άγαπημένες μορφές. Τώρα πιά πνιγνόντουσαν μπροστά μου και προσπαθούσα να τις θάσω γι' όλες μου τις δυνάμεις. Μιά θάλασσα είχε γίνει τó κελλί μου. Δεν ήξερα άν είμαι στο ίδιο. Δεν είχα καμιά αίσθηση τόπου και χρόνου. Ίσως νάταν μιά στιγμή. Ίσως κι' ένας αιώνας.

Τό ήλεκτροσόκ

Άκόμα δεν γνωρίζω άν βρίσκωμαι σε ειδικά έργαστήρια παρασκευής πτωμάτων ή σε κάποιο χώρο, πού φλέγεται ή πνίγεται σε όκεανούς άγριεμένους. Ένα ξέρω. Στο θολωμένο μου μυαλό μιά παράσταση φώλιαζε μόνη. Μιά κουστωδιά δημίων με όδηγούσε σε μιά (άγχόνη). Μιά στήλη ήλεκτρικού φορτίου ύπήρχε εκεί. Πολεμούσαν με κάθε μέσο να μ' άκουπήσουν. Έβλεπα τόν άφανισμό μου και προσπαθούσα να παρσύρω τουλάχιστον ένα άπ' αυτούς. Αυτό τó κατάλαβα όταν άκουσα μιά κραυγή τού Μιχάλη, ίσως, πού είπε : «Ατιμε πήρα κι' εγώ...» Αυτό ήταν, από κεί κι' ύστερα βρήκα πάλι τόν έαυτό μου, αλλά έτοιμοθάνατο πλέον. Αίσθανόμουν πώς είχα παραμορφωθεί. Άκουγα, όμως, καθαρά φωνές από τούς τοίχους : «Βαρδάνη, θά πεθάνης». Ουρλιαζα και για να σταματώ τις κραυγές, ό «καλός» μου Μιχάλης έβαζε μοχλό τó γκλόμπ του στο στόμα μου φωνάζοντας : «Έχεις βρέ κερατά και γερά δόντια !». Με τή σειρά μου τούς άπειλούσα, πώς αυτά όλα θά τὰ πλήρωναν. Κι' άν εγώ δεν ζούσα, τ' άδέρφια μου ήάπαιρναν κάτι πίσω από τó αίμα μου. Σ' αυτή τή φάση «είχα τήν τιμή» να μ' έπισκεφθούν ό Μπέλλος με τόν Άντωνόπουλο. Με βρήκαν κάτω. Έκαναν μιά πρόχειρη αιτωπία τού χώρου και μάλλον έμειναν ίκανοποιημένοι. Τους ζήτησα να με σκοτώσουν, λέγοντάς τους πώς να είναι άνδρες και αξιωματικοί πρέπει να τó κάνουν. Τό πιστόλι άλλωστε τó κρατούσαν πάντα πάνω τους. Δεν μίλησαν. Μόνο έδωσαν διαταγή να με μεταφέρουν σε κάποιο γραφείο. Έκεί τούς είδα πάλι. Κι' είναι ή πρώτη φορά πού μου έδωσαν μιά καρέκλα. Άρχισε ή άνάκριση. Ή άρνηση ή δική μου δεν τούς έξερεδίζε πλέον. Είχαν να κάνουν μ' ένα πτώμα, πού σε τίποτα δεν ήταν δυνατό να τούς χρησιμεύσει. Διέταξαν να μου δώσουν κρεβάτι να κοιμηθώ. Ξύπνησα μη μπορώντας να κινήσω κανένα μέλος τού σώματός μου. Βρήκα τόν γιατρό από πάνω μου και με συμβούλευσε να μη κινούμαι καθόλου. Τόν ρώτησα τί μέρα ήταν και μουπε πώς ήταν Κυριακή άπόγευμα και πώς κοιμόμουνα δύο όλόκληρα 24ωρα. Τότε συνειδητοποίησα πώς τó ήλεκτροσόκ είχε συμβή τήν Παρασκευή τó άπόγευμα.

Πάλι ξύλο

Τήν έπομένη κι' όλες ήμέρα, Δευτέρα πρωί, όί «άγγελιοι προστάτες» μου άρχισαν τήν περιποίηση. Βρισιές πού δεν γράφονται, χαστούκια από δάκτυλα πού έφεραν χοντρά δακτυλίδια, μάδημα των φαβουριτών μου τραβώντας τες με τὰ δάχτυλά τους. Μ' έσερναν με κλωτσιές και βλαστήμιες ως τόν προθάλαμο να πάρω φαγητό. Όταν έφερα κάτω από τήν εξάντληση δεχόμουνα κτυπήματα με γκλόμπς στα πέλματα για να μ' αναγκάσουν έτσι να σηκώνωμαι. Προσπαθούσα να μη σκέπτομαι, μα με βοηθούσαν σ' αυτό όί φρικτοί πόνοι σ' όλο μου τó κορμί. Ξέχωρα όί πατοδύσεις μου, πού δεν όριζα. Τήν Τετάρτη τó πρωί, θυμάμαι, σπρώχνοντάς με μ' έβγαλαν έξω στην αλή, με κάθησαν σε μιά καρέκλα, και ξεκαρδισμένοι στα γέλια κρατούσαν τó κεφάλι μου, έτσι, ώστε να κοιτάω μπροστά. Ένας, πού τόν έβλεπα για πρώτη φορά, μου τράβηξε φωτογραφία. Δεν ξέρω τί τούς έξυπηρετούσε να έχουν τή φωτογραφία μου σ' αυτό τó σημαντικό χάλι. Ίσως σε περιόδους ίσχνων άγελάδων από πλευράς δουλειάς ν' άσχολούταν μ' αυτές ; και να καμάρωναν για τὰ κατορθώματά τους. Τήν έπομένη τó πρωί, Πέμπτη 14 τού Ιούνη, με πήραν μ' αυτοκίνητο και συνοδεία τεσσάρων με μετέφεραν στο Κ.Ε.Σ.Α. Έκεί σε κάποιο γραφείο τού Διοικητηρίου εκλήθην από τόν ταγματάρχη τού Δικαστικού Παπαφιλίππου ν' άπολογηθώ. Άρνήθηκα κάθε κατηγορία μου. Τόν ρώτησα άν βλέπει σε ποιά κατάσταση βρίσκομαι από τὰ βασανιστήρια τεντώνοντας τó πρόσωπό μου προς τó μέρος του και δείχνοντας τὰ πόδια μου. Μ' αυτός έκανε πώς δεν έβλεπε και δεν καταλάβαινε, άπορώντας... Μετά από τήν άπολογία μου μ' έκλεισαν σ' ένα κελλί δύο επί τριάμισο, χωρίς παράθυρο και με νούμερο «8». Έκεί πέρασα με συνεχείς κολικούς. Χτυπήματα δεξιά κι' άριστερά στους τοίχους με τούς συγκρατούμένους μου ήταν μόνη έπαφή με τόν κόσμον. Στις 24 Αύγουστου άποφυλακίσθηκα με τήν άμνηστία. Τότε έμαθα για τις πολιτικές μεταβολές πού είχαν έπέλθει και πώς, στο πόρισμα με παρέπεμπαν σε τακτική άνάκριση για πιθανή συμμετοχή μου στην κίνηση τού Ναυτικού».